

Treballadors de RNE i TVE a Catalunya es manifesten al mes de març davant el Palau de la Generalitat.

Sota l'ombra de Torre España

El 28 d'octubre del 1956 naixia, com un apèndix del Ministeri d'Informació, Televisió Espanyola, un canal que estava cridat a convertir-se en la veu oficial del règim franquista a través de les ones hertzianes. Les primeres hores de programació traslluen quin hauria de ser el tarannà del nou canal durant els següents anys: el naixement de TVE coincidia en dia amb l'aniversari de la fundació de la Falange Espanola. Les primeres hores de programació des del Paseo de la Habana, seu del nou canal, van estar farcides, doncs, dels actes commemoratius d'una data tan assenyalada, acompanyada de misses i discursos oficials.

El detall, tot i que significatiu, ha passat quasi desapercbut ara que la primera televisió pública espanyola ha fet els seus cinquanta anys. Gales festives,

Els plans de TVE per "oferir un servei públic de qualitat reconeguda" passen per limitar el català a la programació a mitja hora diària i per convertir els centres territorials en corresponsalies.

programes especials i espais reservats en els informatius han fet un repàs entre folklòric i nostàlgic de cinquanta anys d'història catòlica al qual s'han sumat molts dels antics professionals

de "la casa", tal com es coneix TVE en l'argot dels qui hi treballen.

La celebració, però, no ha estat tan festiva per a tots els treballadors, i en especial per als dels centres territorials, que han vist que la promesa reestructuració de Ràdio Televisió Espanyola –l'ens que fins ara aixoplugava la ràdio i televisió pública estatal, l'IORTV i l'orquestra i el cor de RTVE– del PSOE s'ha fet a força de sacrificar els disset centres territorials. Els plans de la cadena passen per reconduir les funcions que se li han confiat. En la pràctica, però, això significa, a més de la desaparició de llocs de feina, reduir les desconnexions a només mitja hora d'informatiu cada dia, amb la qual cosa, evidenment, minva la presència del català a la televisió pública.

Els savis que ningú no escolta. El PSOE havia promès durant la campanya electoral del 2004 que, en cas d'arribar al Govern, impulsaria una reestructuració de RTVE, un mastodont sobredimensionat, amb més de 10.000 treballadors, una organització ancorada en el passat i un deute de 6.200 milions d'euros. Una volta en el Govern, la promesa es va materialitzar en el nomenament d'un comitè de savis format per sis periodistes, experts en comunicació i filòsofs que haurien de redactar un informe amb les seues recomanacions. Els seus consells havien de ser la base per a la posterior aprovació d'una llei cridada a refundar el model radiotelevisiu estatal i que es materialitzarà en la liquidació de l'ens públic Radiotelevisió Espanyola, substituït per la Corporació Radiotelevisió Espanyola a partir de l'1 de gener.

Nou mesos després de constituir-se, el comitè de savis feia públic un dictamen on, a més d'advocar per un model de RTVE "plenament independent del Govern", amb finançament mixt i continguts de qualitat, es mostrava partidari de potenciar els centres territorials de què disposa a cada comunitat autònoma. Aquest darrer consell, però, va caure com aigua en cistella, segons critiquen ara els sindicats.

Els plans de la cadena passen per reduir a partir del pròxim 1 de gener a mitja hora d'informatiu les desconnexions diàries amb els circuits autonòmics. Fins ara, les desconnexions eren

de dues mitges hores al migdia i a la vesprada per a sengles informatius en el primer canal, i desconexions a la vesprada per a l'emissió de programes de producció pròpia o d'animació doblats al català. En el cas de Catalunya, per exemple, les hores en català a TVE passaran de la nit al dia, de vint hores setmanals a dues i mitja.

Per a Isaura Navarro, diputada per Esquerra Unida i membre de la comissió permanent sobre RTVE al Congrés espanyol, TVE segueix el "camí invers" al que va proposar el comitè de savis. Navarro defensa la "descentralització televisiva" i la "promoció dels centres territorials per no tornar a una televisió en clau madrilenya". D'una opinió ben diferent és Enrique Martínez Roble, president de la Societat Estatal de Participacions Industrials (SEPI), organisme juntament amb el qual RTVE ha elaborat el pla de sanejament i futur de RTVE, que ha de servir per dibuixar la televisió estatal del segle XXI. En la presentació del pla, i per justificar la reducció de les desconexions, Martínez Roble va assegurar que són deu vegades més cares que la mitjana de la resta de programes i que alguns espais de producció pròpia costen entre un 30 i un 40% més que si es realitzessin fora de TVE.

De Miramar a Sant Cugat. A només cinc dies per a la posada en marxa del pla de reestructuració de RTVE que preveu reduir els centres territorials, la sensació generalitzada entre els treballadors és de desconcert per la manca de concreció de les mesures. El malestar és palpable al centre territorial i de producció de RTVE de Sant Cugat, on en l'actualitat treballen 700 persones. Només l'anunci del conseller de Cultura, Joan Manuel Tresserras, el passat dijous –dia en què la direcció de RTVE acceptava posposar durant tres mesos la reducció del circuit català de la cadena a només mitja hora d'emissió–, deixa un cert marge de maniobra per reconsiderar la mesura.

El centre català, igual com el canari, és diferent de la resta de circuits territorials repartits per tot l'estat. El centre territorial de Catalunya, conegut en els seus inicis per Miramar, va entrar en funcionament el 1959. José Luis Barcelona era l'encarregat de conduir els pri-

mers programes realitzats des de Catalunya per a TVE, *Balcón del Mediterráneo*, però no va ser fins al 1964 quan es va posar en marxa el circuit català pròpiament dit. L'últim dimarts de cada mes s'emetia, en acabar la programació estatal, una obra de teatre. L'emissió d'aquest espai en català també podia sintonitzar-se a les Illes Balears. Al teatre català se sumarien durant els següents anys noms com *Miramar*, *Giravolt* –gràcies al qual vam poder veure per primera volta Lluís Llach o Maria del Mar Bonet en la pantalla–, *Vostè pregunta*, *Tot art*, *Lletres catalanes*, *Memòria popular* o *Terra d'escudella*. Dels trenta minuts mensuals en català del 1964 s'havia passat, el 1978, a 68 hores, que passaren a 83 dos anys després.

Poc té a veure la presència del català a la TVE d'aleshores amb el que dibuixen els plans de la SEPI i RTVE. El document que els dos organismes van presentar als sindicats, i que aquests van signar al febrer del 2006 ("o et tallen la mà o et tallen el cap", diuen els afectats), estableix un "model de gestió de trenta minuts de desconexions informatives de dilluns a divendres", però no diu res de la resta de programació vespertina que es realitza als centres territorials. Per a Jordi Casanovas, periodista del centre de Sant Cugat i membre del sindicat de periodistes de Catalunya, el pla de la SEPI no s'adequa a la Constitució ni a la llei de ràdio i televisió pública aprovada al juny pel Congrés de Diputats, que "preveu que s'han de tenir en compte les diferències entre regions". "Si les coses es queden

com estan ara, la programació pròpia no arriba ni al 2% del total", afegeix. "Si el que volen és fer de veritat això de l'Espanya plural, el que han de fer és potenciar els centres", apunta un periodista de TVE a València.

Per a Alfons Llorenç, treballador del centre territorial al País Valencià i col·laborador d'aquest setmanari, cal que "la televisió pública democràtica respecte les particularitats, que garanteixi les aspiracions de realització plena feta pels diferents pobles de l'estat, seguint el manament constitucional. Autonomitzar l'estat, exceptuant TVE, és absurd".

Té sentit, però, mantenir les desconexions autonòmiques, creades a la dècada dels vuitanta, ara que ja funcionen les televisions autonòmiques? És una pregunta que molts addueixen per justificar la fagocitació dels circuits autonòmics i per a la qual els treballadors de TVE tenen una resposta ràpida. "Podem oferir una programació complementària a la de TV3, sempre que –afirma Casanovas– puguem negociar una programació estable, no a hores intempestives." I és que programar en un centre territorial és difícil; mantenir i consolidar l'audiència, un miracle, i organitzar els torns de treball i de producció, un esforç de bona voluntat.

"Les televisions autonòmiques i les desconexions poden conviure sense entrar en col·lisió", apunta Joaquín Valhondo, president del comitè d'empresa al País Valencià. "És que les televisions locals també han de desaparèixer pel fet de tenir una televisió autonòmica?"

Prejubilacions

L'expedient de regulació d'ocupació (ERO) que van proposar la SEPI i RTVE comportarà a partir del gener i durant dos anys l'eixida de 2.300 professionals majors de cinquanta anys a TVE, que s'han acollit a les prejubilacions que els oferia l'empresa (el cobrament durant deu anys d'entre el 68 i 73% del sou brut anual). En el cas dels Països Catalans, el centre territorial de Catalunya serà, per tractar-se a més d'un centre de producció, on més es notarà la sagnia. De les 700 persones que actualment hi havia en la plantilla, 330 s'han acollit a l'ERO. A les Illes Balears hi ha 68 treballadors, dels quals vuit treballen a Eivissa i a Menorca. Els plans de l'empresa passen perquè la redacció de Palma quedi reduïda a 32 persones. De moment, al voltant de 25 s'han acollit a la proposta de l'empresa. Al País Valencià, 14 dels 90 treballadors amb contracte fix han decidit prejubilar-se, amb la qual cosa la direcció haurà de fer mans i mànigues per quedar-se en els 52 professionals que preveu el pla.

L'Aitana frustrada

Els telespectadors de TVE a Catalunya i les Illes Balears veuran dràsticament reduïdes les emissions de la televisió estatal en català. Als valencians, per contra, el canvi no els resultarà tan bruscat. I si és així és perquè, des de fa molts anys, el centre territorial situat al parc tecnològic de Paterna va deixar d'utilitzar el català com a única llengua vehicular dels seus informatius. Avui, tot i que conduïts en català, els telediaris són una mena de poti-poti on es barregen les notícies en valencià i en espanyol. La d'Aitana és, de fet, la història d'una frustració, la història del que podria haver estat però no va ser. D'una televisió que va esperar les manifestacions a favor de l'Estatut d'Autonomia s'ha passat a una televisió diglòssica.

La primera presència de TVE al País Valencià data del 1971, quan les "unitats informatives" es limitaven a enviar cròniques als serveis centrals. No serà fins al 1980 quan el centre territorial adoptarà cos jurídic amb l'aprovació, aquell any, de l'Estatut de ràdio i televisió. Això no va impedir, però, que la dècada dels setanta fóra una etapa d'efervescència en les precàries instal·lacions de què aleshores gaudia el centre. "Hi havia un entusiasme immens", explica Eduard Sancho, director del circuit valencià des del 1973 fins al 1978 i, per a alguns, l'"inventor" d'Aitana. Sancho, que havia estat treballant com a corresponsal als Estats Units, va ser capaç de guanyar quotes de llibertat en el si de la televisió a força d'un constant estira-arronsa amb les autoritats franquistes i esperonat per una redacció compromesa. "Jo feia el que em donava la gana, el que volia. I el que volia era molt nacionalista", recorda ara. Tan nacionalista com, per exemple, deixar que els periodistes muntaren una sèrie de reportatges en català —"fou la primera volta que es va parlar en català per la tele al

L'estudi d'informatius de la primera seu d'Aitana, a final de la dècada dels setanta.

País Valencià!", apunta Alfons Llorenç, responsable de la iniciativa— el 1976, coincidint amb el 700è aniversari de la mort de Jaume I. "La societat no ho celebrava, però Aitana sí", expliquen. Aquell estímul i l'esperança que es marcava una norma de treball es va diluir quan UCD va obligar a despatxar Eduard Sancho.

"El centre territorial de TVE, malgrat el procés de descentralització iniciat a la segona meitat dels vuitanta", explica el sociòleg i expert en comunicació al País Valencià Rafa Xambó, "no té una posició definida quant al paper que li correspon dins de l'espai comunicatiu valencià. Això es tradueix, a més del comportament erràtic quant a l'ús del català, en una subordinació absoluta als plantejaments de la direcció central". De fet, la manca de compromís i el sucursalisme de què han fet gala alguns dels directors que han passat pel circuit valencià s'ha traduït en què en plena democràcia (l'any 1996) i en dades del consell assessor a la mà, només el 31% de les notícies foren en valencià.

Una "elefantiasi" difícil de guarir.

Tots aquests arguments no lleven, però, que hi haja unanimitat entre les persones consultades sobre la necessitat de replantejar el futur de la televisió espanyola, un gegant de la comunicació amb paradoxes com ara que el seu catàleg de categories laborals incloga el guaire però no el dissenyador de pàgines web. Per a Valhondo, calia "repensar" TVE, "rejovenir-la i signar un nou conveni col·lectiu" més ajustat a les necessitats del món de la comunicació. Per a Pepe Reig Cruanes, tècnic del consell assessor del centre territorial del País Valencià entre els anys vuitanta i noranta, TVE patia el que ell anomena una "elefantiasi". "El que no podia ser —argumenta— és que la televisió

pública de l'estat es convertira en un cementiri de funcionaris".

La reestructuració actual també ha tingut a veure, segons Juan Leo, delegat sindical d'UGT a les Balears, "amb la mala gestió encadenada" pels diferents governs, que ha abocat TVE a un deute que avui és de 6.200 milions d'euros.

Tant el centre territorial del País Valencià com el de les Illes veuran reduïts els seus espais a la televisió estatal si es compleix el pla en els termes en què es planteja. Les desconexions es limitarien a només mitja hora d'informatiu al migdia, mentre que, del futur dels programes que s'emeten pel segon canal de producció pròpia, no en parla, i els indicis apunten que desapareixeran de la graella. "En les negociacions amb la

SEPI, quan se'ls plantejava el tema de la programació pròpia, ens deien que no era objecte de negociació", explica Casanovas. "Si es compleixen els plans seguint el protocol actual, els centres territorials es convertiran en simples corresponsalies", la tasca de les quals serà subministrar notícies per a l'informatiu general. "Aquest és el colp definitiu al centre territorial", afirmen portaveus de TVE a Balears; "la crònica d'una mort anunciada, perquè organitzativament passem a dependre dels informatius de Madrid". "És probablement el camí cap a l'unitarisme informatiu", assegura Leo, el camí per posar els centres territorials sota l'ombra de Torre Espana.

Violeta Tena